

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7So/52/2016
Identifikačné číslo spisu: 2015200725
Dátum vydania rozhodnutia: 18.01.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:2015200725.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD a JUDr. Eriky Čanádyovej, v právnej veci navrhovateľa: Ing. G. D., Ulica Y. XX, R., zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom z Bratislavy, Sibírska 4, proti odporkyňi: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8, o starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 20. apríla 2016, č. k. 38Sd/70/2015-71, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 20. apríla 2016, č. k. 38Sd/70/2015-71, m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne číslo XXX XXX XXXX X zo dňa 24. augusta 2015 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Odporkyňa j e p o v i n n á zaplatiť navrhovateľovi, k rukám advokáta JUDr. Mariána Ďurinu náhradu trov právneho zastúpenia 354,24 eur do 30 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Odôvodnenie

1.

Krajský súd v Trnave napadnutým rozsudkom z 20. apríla 2016, č. k. 38Sd/70/2015-71, potvrdil rozhodnutie z 24. augusta 2015, č. XXX XXX XXXX 0, ktorým odporkyňa zamietla žiadosť navrhovateľa o zvýšenie starobného dôchodku podľa § 142 ods. 4 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 100/1988 Zb.“) a podľa § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 721/2004 Z.z. (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“).

Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že neformálnou žiadosťou z 19. februára 2014 navrhovateľ požiadal odporkyňu o prehodnotenie sumy starobného dôchodku priznaného od 1. decembra 2007. Starobný

dôchodok bol priznaný podľa § 26a zákona č. 100/1988 Zb. a podľa § 276 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Pre výšku starobného dôchodku bolo rozhodujúcich 11 rokov zamestnania vo všeobecnom systéme v III. pracovnej kategórii a to do vzniku nároku na starobný dôchodok, konkrétne obdobie od 1. januára 1987 do 30. júna 1960 a obdobie od 1. januára 1999 do 28. februára 2006 a po vzniku nároku na starobný dôchodok obdobie od 1. marca 2006 do 30. novembra 2007.

V konaní o starobnom dôchodku potvrdením Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia, Bratislava, z 28. januára 2014 navrhovateľ preukázal, že výsluhový dôchodok mu bol priznaný od 1. januára 1999 podľa § 26 zákona č. 114/1998 Z.z. o sociálnom zabezpečení vojakov a podľa ustanovenia § 125 ods. 11 zákona č. 328/2002 Z.z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z.z.“). Na nárok na výsluhový dôchodok a jeho výšku bola zhodnotená doba výkonu základnej vojenskej služby od 1. novembra 1960 do 31. októbra 1962, doba služobného pomeru od 1. novembra 1962 do 31. októbra 1984 v I. kategórii funkcií, doba služby od 1. novembra 1984 do 18. februára 1988 v II. kategórii funkcií a doba služby od 19. februára 1988 do 31. decembra 1998 bola zaradená do I. kategórii funkcií.

Pretože získal najmenej 25 rokov zamestnania v služobnom pomere a vykonával najmenej 20 rokov službu zaradenú do I. kategórie funkcií, vznikol mu nárok na starobný dôchodok podľa § 132 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. od 1. januára 1998, t.j. pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona č. 328/2002 Z.z.. Nárok na starobný dôchodok navrhovateľovi vznikol v súlade s § 94 zákona č. 100/1988 Zb., v čase, kedy sa na vzniknuté nároky vzťahovala V. časť zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov. Zákon č. 328/2002 Z.z. a ani žiadny iný právny predpis nestanovil zánik nároku na dávky dôchodkového zabezpečenia podľa V. časti zákona č. 100/1988 Zb., ktoré neboli doteraz uplatnené. Právo na dávky dôchodkového zabezpečenia, na ktoré už raz vznikol nárok podľa zákona č. 100/1988 Zb., podľa § 1 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. nezaniká uplynutím času.

V uvedenej veci odporkyňa poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9So/33/2014 z 29. apríla 2014 a rešpektujúc právny názor vydala rozhodnutie o tom, že nie je príslušná rozhodnúť o žiadosti o starobný dôchodok, nie však o nároku na starobný dôchodok.

Krajský súd sa stotožnil s právnou argumentáciou odporkyne, že navrhovateľ splnil podmienku nároku na starobný dôchodok podľa V. časti zákona č. 100/1988 Zb. a podľa § 273 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Starobný dôchodok bol priznaný od 1. decembra 2007. Rozhodnúť o predmetnom nároku na starobný dôchodok podľa V. časti zákona č. 100/1988 Zb. v spojení s § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení je dná právomoc príslušného Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia v zmysle § 142 ods. 4 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. Vzhľadom k tomu, že v období od 1. augusta 1963 do 31. decembra 1998 vykonával službu vojaka z povolania a profesionálneho vojaka a toto obdobie mu bolo započítané pre účely výsluhového dôchodku, nemôže byť zarátané aj pre účely starobného dôchodku od odporkyne.

2.

Proti rozsudku krajského súdu podal navrhovateľ odvolanie, v ktorom podrobne poukázal na obdobie od skončenia povinnej školskej dochádzky, začatia štúdia na gymnáziu vrátane dočasnej práce v Cukrovare a konzervárňach v Sládkovičove, na obdobie od nástupu na základnú vojenskú službu až do priznania výsluhového dôchodku. Zdôranil, že fyzický vek 55 rokov dosiahol dňa 1. januára 1998, kedy ešte stále pracoval. V dôvodoch odvolania analyzoval právny názor NS SR vychádzajúci z právnej úpravy čl. 29 Ústavy SR, týkajúci sa nárokov poistencov vyplývajúcich zo zaradenia doby výkonu služobného pomeru do I. a II. kategórie funkcií podľa § 274 zákona o sociálnom poistení a práva občanov na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a potreby vykonať výpočet dôchodkovej dávky vo výške zodpovedajúcej rozsahu poistenia vo všeobecnom systéme v súlade s čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach. Tvrdil, že podľa Osobitného listu dôchodkového poistenia spĺňal všetky podmienky na vznik a priznanie starobného dôchodku (od 1. decembra 2007 poznámka odvolacieho súdu) v oveľa vyššej výmere ako je 400,- eur mesačne, než uvádza odporkyňa a

tiež oveľa skôr.

S rozsudkom krajského súdu nesúhlasil. Odporkyňa žiadala posúdiť nárok na starobný dôchodok a jeho vyplácanie 3 roky spätne od priznania (1. december 2007) z dôvodu, že bol ukrátený približne 9 rokov vyplácania. Asi do 30. apríla 1998 spolu so zamestnávateľom (ministerstvo obrany) spoločne odvádzali na účet odporkyne všetky potrebné dávky na dôchodkové poistenie v stanovenej výške, včas a riadne a oprávnené sa domnieva, že tieto poukázané peniaze na jeho starobný dôchodok sa tam stále nachádzajú, nevyhnutne tam musia byť. Opiera sa pritom o čl. 11 a čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 33 ods. 2 Dohovoru č. 128 a myslí si, že sa mal porovnať výpočet jeho starobného dôchodku aj so zákonom o sociálnom poistení. Žiadosť o zrušenie priznaného „pomerného starobného dôchodku“ podľa § 26a zákona č. 100/1988 Zb. a priznanie starobného dôchodku okrem iného aj na základe právnych skutočností, ktoré uverejnila Sociálna poisťovňa v odbornom mesačníku č. 6/2013 v časti Dôchodkové poistenie. Usudzuje, že nárok na starobný dôchodok z I. a II. kategórie funkcií mu vznikol podľa ustanovenia § 132 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb.. Krajský súd mal zvážiť, či doba od nástupu vojenskej základnej služby, služby vojaka z povolania v ČSĽA, profesionálneho vojaka OS SR v rozsahu 38 rokov a 70 dní, t.j. 13 940 dní je naozaj v dostatočnom rozsahu a tiež na uhradenie zmeškaných úhrad starobného dôchodku tri roky spätne v príslušnej výške. V civilnom zamestnaní má odpracovaných 4 371 dní, t.j. 11 rokov a 356 dní v III. pracovnej kategórii. Pre objektívne posudzovanie odslúženej a odpracovanej doby mal spolu 18 311 dní obdobia, t.j. 50 rokov a 61 dní. Sociálna poisťovňa sa dodnes korektne nevysporiadala s účasťou v misii UNPROFOR, s čím súvisí otázka dvojnásobného zápočtu rokov do výsluhového dôchodku. V zápočte rokov za službu v misii má len jeden rok - rok 1993, ktorý bol mimo pôsobnosť Vojenskej fakulty Žilinskej univerzity. Záverom odvolania pripomenul, že sa zabúda na rozpustenie Váršavskej zmluvy k dátumu 30. jún 1991, na redukciu a zníženie počtu vojakov, na Koncepciu výstavby Československej armády, následný rozpad ČSFR k 1. januáru 1993 jeho dopad na stav armády SR, na vypracovanú novú Vojenskú stratégiu SR a koncepciu Modelu 2010, na bezpečnostnú a obrannú politiku v období rokov 1998 až 2003. Právny zástupca navrhovateľa si uplatnil a vyčíslil náhradu trov právneho zastúpenia.

3.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu navrhla rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť.

4.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 492 ods. 1, 2 SSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 492 ods. 2 SSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP, § 492 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP a § 211 ods. 2 OSP a podľa § 492 ods. 2 SSP) a dospel k záveru, že odvolaniu je potrebné vyhovieť.

Podľa § 491 ods. 1, 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona, ak by boli v neprospech žalobcu, ak je ním fyzická osoba alebo právnická osoba.

Podľa § 492 ods. 2 SSP odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Predmetom súdneho konania je preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia odporkyne o zamietnutí žiadosti navrhovateľa o zvýšenie starobného dôchodku na základe neformálnej žiadosti písanej žiadateľom dňa 19. februára 2014. Tak, ako to navrhovateľ, v konaní zastúpený advokátom JUDr. Marianom Ďurinom vo svojich podaniach uvádza, odporkyňa požiadal o prehodnotenie sumy starobného dôchodku priznaného od 1. decembra 2007 podľa § 26a zákona č. 100/1988 Zb. a podľa § 276 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. O žiadosti rozhodla odporkyňa podľa § 142 ods. 4 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. a § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení.

Podľa § 142 ods. 4 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. o dávkach dôchodkového zabezpečenia rozhodujú, pokiaľ ide o vojakov z povolania Česko-slovenskej armády, Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia.

Krajský súd preskúmal opravným prostriedkom napadnuté rozhodnutie odporkyne podľa tretej hlavy piatej časti OSP (§ 250l a nasl. OSP).

Podľa 250l ods. 1 OSP podľa ustanovení tejto hlavy sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov.

Podľa § 112 ods. 1 zákona o sociálnom poistení dávka sa prizná alebo sa zvýši odo dňa, od ktorého dávka alebo jej zvýšenie patrí, najviac tri roky späť odo dňa zistenia, že sa dávka priznala alebo sa vyplácala v nižšej sume, ako patrí, alebo najviac tri roky späť odo dňa uplatnenia nároku na dávku alebo nároku na jej zvýšenie, ak sa dodatočne zistí, že sa dávka

- a) priznala v nižšej sume, ako patrí,
- b) vypláca v nižšej sume, ako patrí,
- c) odoprela neprávom alebo
- d) priznala od neskoršieho dátumu, než od ktorého patrí.

Žiadosť o dôchodok so žiadateľom spisuje pobočka Sociálnej poisťovne na tlačive s prílohami. Žiadosť o prepočítanie starobného dôchodku tak, ako v predmetnej veci sa nespisuje na predpísanom tlačive, môže byť spísaná aj poberateľom tejto dávky. Podľa § 186 ods. 3 zákona o sociálnom poistení podanie sa posudzuje podľa obsahu. Z podania musí byť zrejmé, kto ho podáva, akej veci sa týka, čo sa navrhuje, a musí byť podpísané a označené dátumom podania.

Podľa § 186 ods. 4 zákona o sociálnom poistení, ak podanie neobsahuje predpísané náležitosti alebo nebolo predložené na tlačive určenom Sociálnou poisťovňou, organizačná zložka Sociálnej poisťovne pomôže účastníkovi konania nedostatky odstrániť, prípadne vyzve účastníka konania, aby v určenej lehote nedostatky odstránil. Súčasne upozorní účastníka konania na dôsledky neodstránenia nedostatkov na ďalší priebeh konania.

Podľa § 195 ods. 1, 2, 3 zákona o sociálnom poistení Organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie. Podkladom na rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe organizačnej zložke Sociálnej poisťovne z jej činnosti. Organizačná zložka Sociálnej poisťovne pri posudzovaní veci objasňuje rovnako dôkladne všetky rozhodujúce skutočnosti bez ohľadu na to, či svedčia v prospech, alebo v neprospech účastníka konania.

Odvolací súd z vyjadrení účastníkov konania, z výrokovej časti preskúmaného rozhodnutia a z obsahu rozsudku krajského súdu zistil, že vo veci prehodnotenia sumy starobného dôchodku priznaného od 1. decembra 2007 odporkyňa postupovala podľa § 142 ods. 4 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb.. Postup odporkyne považuje navrhovateľ za nezákonný.

Ak Sociálna poisťovňa vydala rozhodnutie na základe úsudku prijatého v rámci predbežnej otázky, bolo potom úlohou prvostupňového súdu, aby v rámci postupu podľa § 250l nasl. OSP a v medziach

podaného opravného prostriedku proti neprávoplatnému rozhodnutiu preskúmal, či prijatý záver správneho orgánu o relevantnej predbežnej otázke mal oporu v dokazovaní potrebnom na jej riadne objasnenie alebo či nejde o exces alebo zjavnú svojvôľu, ktorá môže mať za následok vyslovenie nezákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu (I.ÚS 87/2014).

Právny názor krajského súdu, ktorý považoval preskúmané rozhodnutie správneho orgánu, za súladné so zákonom, nie je správny.

Podstata odvolacích námietok proti rozsudku krajského súdu a proti neprávoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu o zamietnutí žiadosti o zvýšenie starobného dôchodku spočíva v tvrdeniach poberateľa dávky o nesprávnom zákonom postupe pri výpočte sumy starobného dôchodku (priznaného od 1. decembra 2007 podľa § 26a zákona č. 100/1988 Zb. a podľa § 276 ods. 2 zákona o sociálnom poistení).

V odvolacom konaní boli medzi účastníkmi konania sporné tie isté právne otázky, ako v konaní krajského súdu. Spornou bola právna otázka, či správny orgán správne aplikoval v napadnutom rozhodnutí na posúdenie žiadosti príslušné zákonné ustanovenie podľa § 142 ods. 4 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb., alebo mal žiadosť posúdiť podľa § 112 zákona o sociálnom poistení (poznámka odvolacieho súdu). Nesprávnym právnym posúdením sa rozumie subsumovanie skutkového stavu pod normu hmotného práva alebo procesného práva, ktorá v hypotéze nemá také predpoklady, aké vyplývajú zo zisteného skutkového stavu. Nesprávne právne posúdenie veci v predmetnej veci konkrétne spočíva v tom, že odporkyňa nedostatočne posúdila obsah žiadosti o prehodnotenie sumy starobného dôchodku. V prípade, ak to vyžaduje povaha veci, mal nariadiť ústne pojednávanie podľa § 188 zákona o sociálnom poistení, najmä ak sa tým mohlo prispieť k jej objasneniu.

Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúcemu vydaniu napadnutého rozhodnutia. Sociálna poisťovňa ako orgán aplikujúci právo musí pri svojej činnosti dbať na to, aby jej rozhodnutia a konanie, ktoré im predchádzalo, majú na mysli predovšetkým vykonávanie dokazovania, boli úplné, presvedčivé a vzbudzovali dôveru v spravodlivosti.

Odvolací súd z vyššie uvedených dôvodov považoval rozhodnutie odporkyne za nesúladné so zákonom a preto rozsudok krajského súdu zmenil podľa § 250ja ods. 3 veta prvá v spojení s § 250l ods. 2 a § 250j ods. 2 písm. e/ OSP a § 492 ods. 2 SSP a preskúmané rozhodnutie odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní o žiadosti navrhovateľa o prehodnotenie sumy starobného dôchodku priznaného od 1. decembra 2007 bude úlohou odporkyne v prvom rade zistiť, akú žiadosť o zvýšenie starobného dôchodku navrhovateľ podal. Pokiaľ je to len „žiadost' o zvýšenie starobného dôchodku“, do úvahy prichádzajú dve formy rozhodnutia. O jednej rozhoduje Sociálna poisťovňa podľa § 112 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. V návrhu na začatie konania navrhovateľ musí uviesť konkrétne dôvody, na základe ktorých navrhuje začatie konania o zvýšenie starobného dôchodku a musí uviesť, odkedy dávku žiada zvýšiť a prečo. O druhej forme, v prípade navrhovateľa, rozhoduje Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia. Doplnenú a upresnenú žiadosť navrhovateľa posúdi odporkyňa v intenciách príslušných zákonných ustanovení a vo veci vydá nové rozhodnutie, ktoré náležite odôvodní.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ust. § 492 ods. 1, 2 SSP v spojení s § 250k ods. 1 veta prvá OSP a v spojení s ust. § 250l ods. 2 a s § 246c veta prvá OSP a s § 224 ods. 1 OSP. Navrhovateľovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom spolu v sume 354,24 eur. V súlade s písomným uplatnením (§ 151 ods. 1 OSP) priznal náhradu za 3 úkony právnej služby: prevzatie a príprava zastúpenia v roku 2014 v sume 61,87 eur s režijným paušálom 8,04 eur, podanie opravného prostriedku v roku 2015 v sume 64,53 eur s režijným paušálom 8,39 eur, účasť na pojednávaní na krajskom súde 20. apríla 2016 á 66,- eur s režijným paušálom á 8,58 eur. Nepriznal uplatnené cestovné pri účasti na krajskom súde osobným motorovým vozidlom z dôvodu nepredloženia listín preukazujúcich použitie osobného motorového vozidla. Ďalej rozhodol o priznaní

náhrady cestovného vlakom z Bratislavy, hlavná stanica do Trnavy a späť 2 x 2,55 eur a s tým súvisiacu náhradu za stratu času spolu 4 polhodiny v sume 57,20 eur. Odvolací súd ďalej priznal aj náhradu trov odvolacieho konania za podané odvolanie 66,- eur s režijným paušálom 8,58 eur.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.